

VALERIO MASSIMO
MANFREDI

ODYSSEUS
NÁVRAT

Odysseus

Valerio Massimo Manfredi

Odyseus

2. DIEL
NÁVRAT

Z taliančiny preložila
DIANA FARMOŠOVÁ

slovar

Copyright © 2013 first published in Italy by Mondadori
This edition published in arrangement with Grandi & Associati
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2020
Translation © Diana Farmošová 2020
Cover illustration © Barbora Idesová 2020
Cover layout © Eva Machajdíkova 2020

ISBN 978-80-556-4296-3

Všetky práva vyhradené. Nijaká časť tejto knihy sa nesmie reprodukovat'
ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými,
ani mechanickými, ani vo forme fotokópií, nahrávok, prostredníctvom
súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne,
bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Venujem Christine

Ani Laistrygónov, ani Kyklopov,
ba ani Poseidóna nevlúdneho nestretníš,
ak ich nenosíš v sebe, v svojom srdci,
ak ich ono samo nepostaví pred teba.

KONSTANTINOS KAVAFIS, ITAKA

JEDEN

Tróju spaľoval obrovský požiar. Z neba s ohlušujúcim rachotom pršali ohnivé šípy a v dyme a plameňoch sa dokola ponevierali duchovia padlých hrdinov. A horela veru dlho, celé dni a noci, až kým nezhorela do tla. Záblesky plameňov mi v tme ukazovali cestu.

Dvaja muži z každej posádky skočili do vody a zápasíac s obrovskými vlnami sa prebrodili proti prúdu až na breh, kde do zeme zatĺkli dubové koly, aby o ne priviazali lode. Potom som svojim druhom prikázal, aby ma počkali a za žiadnu cenu sa nevzdávalovali od lodí, a vybral som sa do mesta. *Dodnes netuším, prečo som aj ja nezostal na palube a neprečkal s nimi noc, prečo som sa len vrátil na to miesto úkladov a masakry, no ani teraz nenachádzam nijakú odpoveď.*

Z kopca som videl lode zakotvené kormou k pevnine a provou k otvorenému moru. Agamemnón a ostatní králi, ktorí zostali s ním, sa zberali na odchod. Pravdepodobne boli presvedčení, že neexistuje obeť ani hromadný obetný rituál, čo by odčinili napáchané hrôzy a zaplatili za krv toľkých bezbranných nevinných ľudí. Našiel som cestu, prešiel som pomedzi obhorené zárubne Skajskej brány a vykročil som k pevnosti. Prišiel som akurát včas, aby sa mojim očiam naskytol veľmi nepríjemný obraz – môjho dreveného koňa práve pohltili plamene. Stál tam opustený. Z výšky, z ktorej dominoval mestu i kráľovskému palácu, sa vo víre iskier a bieleho dymu zrútil na zem. Nakoniec sa mu v plameňoch stratila aj hlava.

Počul som, či skôr som bol presvedčený, že počujem ozvenu kriku ľudí, ktorí už dávno zhoreli a zmizli. Výmole na ceste boli plné zrazenie krvi. Kráčal som do kopca, až kým som neprišiel na priestran-

né námestie s arkádami, v strede ktorého sa týčil chrám mojej bohyne. Strecha sa zrútila a začmudené piliere strážili už iba ticho.

Vošiel som dovnútra.

Chrám bol prázdny. Piedestál sochy tiež. Mocná hviezdnatá modla Pallas Atény zmizla. Kto ju vzal? Kto sa opovážil? Vari moji muži? Alebo ja sám a potom mi to úplne vyprchalo z mysle? Preto teraz blúdím v zovretí hradieb svätého Ilia? Nezmyselné otázky bez odpovede. Potĺkal som sa zrúcaninami, ktoré pohltil oheň, ako príznak. Dážď syčavo padal do plameňov, ktoré ešte stále horeli s prekliatou silou. Naveľa som úplne vyčerpaný vyšiel z mesta a zastal som až na bojovom poli. Vzduch sa akosi čudne, až neprirodzené ligotal, mihal sa jagavými výparmi, v ktorých sa každý obrys, každý tvar menil nanepoznanie. Z ničoho nič som sa ocitol pri planom figovníku, ani som si neuvedomil ako. Sivý kmeň, zelené lístie, tisíckrát prebodnutá kôra. Oprel som sa oň chrbtom a zacítil som jazvy nesmrteľného stromu – jedinej živej bytosti, ktorá ešte stála na zničenom poli. Sadol som si podeň a od vyčerpania som zaspal.

Zobudil ma mesiac a pomohol mi vrátiť sa na Retejský mys. Svietil mi na cestu, až kým som nezahliadol sťažne a obrysy svojich lodí. Na svitaní silný vietor od vnútrozemia rozohnal oblaky, dym odvíal nad more a nad nami zostala iba jasná, žiarivá obloha. Vtedy sme rozviazali laná, zatlačili sme lode do mora a napli plachty. Vietor nás hnal k tráckemu pobrežiu.

Poznal som tie miesta, neraz som tam odskočil kúpiť víno, ktoré potom rozveselovalo kráľov a princov na hostinách a utešovalo nás po krutých bojoch. Bolo veľmi silné a sladké, riedili sme ho vodou, aby nám dlhšie vydržalo. Rozhodne to nebola úloha hodna kráľa, na niečo také by bol úplne postačil podaktorý z kupcov, čo si stavali stany hneď vedľa nášho tábora, ale ja som mal nakupovanie rád. Zdalo sa mi, že znovu žijem. Prechádzal som sa po viniciach, dohliadal som na stáčanie vína, chutnal som ho, zjednával cenu. Z času na čas som dostal pozvanie na obed a jedol som spolu s vinármi. Budilo to vo mne pocit, že som doma.

Konečne sme vyplávali na more, aby sme sa do Ilia nikdy viac nevrátili. Ako som sa cítil? Po lícach mi stekali slzy. Díval som sa za seba a spomínal som na druhov, na mŕtvych priateľov, na všetkých, ktorí sa už s nami nevrátia. Díval som sa vpred, rátal som dni,

čo nás delia od nášho ostrova, a nechcelo sa mi tomu všetkému veriť. Znovu som začínal rozmýšľať ako muž, čo bývajú vo vlastných domoch, obrábajú polia a chovajú stáda dobytká. Predstavoval som si chvíle plné radosti. Znovu objímam rodičov, syna, ktorý ma nepozná, Penelopu, po ktorej som za dlhých prebdených nocí tak veľmi túžil, budem pri nej ležať v posteli, ktorú som pre ňu zhotovil vlastnými rukami, a keď sa domilujeme, budem sa dívať na strom nad hlavou, vdychovať vôňu olivového kmeňa, vôňu mojej nevesty. Kým zaspíme pod prikrývkami, čo vyšila moja matka, budeme si všeličo rozprávať. A Argos? Žije ešte?

Myslel som však aj na smutné veci. Budem sa musieť stretnúť s rodinami padlých druhov, prizerať sa ich zúfalému náreku, ponúknuť im časť koristi, na ktorú majú nárok ako na náhradu za mŕtveho syna. Medzičasom sa chýr o našej výprave roznesie z úst do úst, z dediny do dediny, z ostrova na ostrov a ja sa vrátim ako víťaz, ako pokoriteľ mesta, muž s myslou, ktorá snuje nepredstaviteľné úskoky. Po stenách pevnosti rozvešiam trofeje svojho víťazstva: tepané panciere, bronzovú výzbroj, závesníky zo strieborných nití so zlatými a jantárovými sponami, ktoré dozaista prekvapia tak môjho otca, ako aj všetkých hostí, ktorých privítame v našom paláci. Rýchlo som však prestal snívať o tom, čo sa stane o pár dní. Dlhé roky krviprelievania a smútku ma naučili, že si nesmiem robiť plány, pretože budúcnosť je nevyspytateľná. Zistil som, že bohovia nám neraz závidia naše šťastie a vyžívajú sa v pohľade na naše trápenie. Jedine moja bohyňa ma miluje, tým som si istý, no ani ona nemôže zvrátiť cesty osudu.

Zrazu som znovu rozmýšľal ako vojak a dobyvateľ, ani čo by som sa nakazil dákou chorobou. Ale keď celých desať rokov som vlastne nič iné nerobil. Uvedomil som si, že moja sláva prevyšuje všetku korisť. Ľudia budú preto nepochybne očakávať omnoho viac. Na kopci ďaleko pred nami sme zazreli mesto a jeho obyvatelia pravdepodobne zbadali nás. Chránili ho drevené palisády a vchádzalo sa doň kamennými bránami.

„Dobryme ho!“ opakovali mi moji druhovia. Aj oni boli ako ja. Vedeli, že sa vystavia nebezpečenstvu, no nezáležalo im na tom. Možnože im už chýbala krutosť, hrôza, nemilosrdné násilie. Koniec koncov, bola to zem Kikonov, Trákov, Priamových spojencov,

bolo správne napadnúť ich. Prikázal som teda svojim bojovníkom prihotoviť si zbrane a vylodili sme sa. Ismarskí muži museli byť ďaleko, buď kdesi na poliach, alebo pasienkoch so stádami, pretože z mesta sa nevyvalili bojovníci. Keď sme sťažňom z jednej našej lode prerazili hlavnú bránu, postavila sa proti nám len o málo viac než stovka mužov. Takú hŕstku obrancov sme poľahky premohli a zaplavili sme celé mesto.

Ismaro sme raz-dva vyplienili, najkrajšie ženy sme pochytili, aby sme ich odviekli. Vtrhol som do jedného z najbohatších domov a ocitol som sa zoči-voči vystrašenému mužovi, ktorý padol na kolená a dal sa úpenlivo prosiť o holý život. Bol oblečený ako kňaz, preto som ho ušetril. Na odplatu mi daroval veľký mech toho najlepšieho vína, aké mal – toho istého, čo som neraz doniesol na kráľovskú hostinu v našom tábore. Naložili sme korisť na lode a okamžite som vydal rozkaz zdvihnúť kotvy, no mnohí muži sa medzitým stihli zhluknúť na pláži a začali popíjať, ďalší zarezali a rozporciovali niekoľko oviec a založili oheň. Silné víno a ženy v ich moci ich zaraz vzrušili. Neposlúchali ma, neboli to už bojovníci podriadení disciplíne. S trpkosťou som si to uvedomil a povedal som si, že čoskoro budú potrestaní. Vrátil som sa teda na loď sám, zjedol som za misku jačmeňa opraženého na ohrievadle, čo horelo na zadnej palube, a zapil som ho vodou. Eurylochos podišiel ku mne: „Desať rokov znášali útrapy a vždy ťa na slovo poslúchali, odvážne bojovali, prišli o viac než dvesto druhov, neopovrhuj nimi, že si dopriali malú oslavu. Nemyslíš si, že si ju zaslúžia?“

„Nikto si nezaslúži užívať to, čo si nemôže dovoliť. Správajú sa ako hlupáci a bude ich to stáť život, stojí im to za to? Počúvaj. Ne počuješ nič? A čo tamtie ohne hore na kopcoch? Vidiš ich?“

Eurylochos nastražil uši, očami zajastril v tme – dunenie vzdialených bubnov a ohne na vyvýšených miestach všade naokolo. Správy o páde Ismara leteli z kopca na kopec, z dediny do dediny. Čoskoro nás napadnú a moji znamenití bojovníci a nebojácni námorníci sa za krátku chvíľu zmenia na bandu opilcov neschopných stáť na nohách. Krajinu zahalila hmla a ja som celú noc bdel a strážil. Iba ja, jediná osamelá hliadka.

Nadránom som zadriemal a celého skrehnutého ma prebralo až sivé brieždenie. To, čo som uvidel, žiaľ, iba potvrdilo moje obavy –

z kopcov schádzali tisíce kikonských bojovníkov a mierili k nám. Kopancami som sa pustil budiť svojich mužov a popritom som kričal na poplach. Uvedomili si, čo sa deje, povyskakovali, hodili na seba výzbroj, ale najesť sa už nestihli. Prikázal som im zoradiť sa pred lode, rovnako ako už zopárkrát v Tróji, a zovrieť šíky. Keď sa naši nepriatelia priblížili na dvesto krokov, rozbehli sa proti nám, vrhli sa na nás ako morské vlny na útesy. Nechcelo sa mi veriť, že moji muži im odolali, stáli štít vedľa štítu, plece pri pleci a ja som opakovane viedol protiútok v nádeji, že útočníkov vystrašíme a dajú sa na útek, no márne. Zvládali sme to, kým nám sily stačili, no popoludní sme vyčerpaní a vyhľadovaní začali strácať pôdu pod nohami. Za chrbtom sme mali lode a more, no ako sa zachránime? Moji muži boli zoskupení podľa posádok, preto som prikázal, aby každá skupina zatlačila svoju loď ďalej do vody, naskočila na palubu a okamžite sa chopila vesiel, zatiaľ čo ostatní ich budú chrániť. Len čo sa každá posádka dostane na loď, bude chrániť druhov na súši hustými, neutíchajúcimi spříškami šípov, aby aj im umožnila nalodiť sa. Môj plán fungoval a dvojitý boj pokračoval, až kým sa aj posledná loď nedostala na otvorené more. Viac ako štyridsať našich mužov však padlo. Keď zapadlo slnko, vyhľadal ma Eurylochos, aby som dovolil dať padlým, ktorých sme opustili nepochovaných, posledný pozdrav a desaťkrát zvoláť meno každého z nich. Odvetil som: „Desaťkrát je veľa. Tolľú poctu si nezaslúžia. Postačí trikrát. Veď zomreli pre obyčajnú pochabosť.“ Bol to môj spôsob, ako sa nerozplakať.

Schyl'ovalo sa k búrke a stmievalo sa. Viedol som svojich mužov popri pobreží, aby nás chránilo pred severákom, ktorý fučal čoraz silnejšie. Keď som bol presvedčený, že od územia Kikonov sme dostatočne ďaleko, prikázal som zvinúť plachty, chopiť sa vesiel, priraziť k brehu, obrátiť lode provou k otvorenému moru a kormou k pevnine a z provy spustiť kotvy. Dovolil som mužom utáboriť sa na pevnine a zjesť jediné jedlo za celý deň, no všade okolo nás som rozostavil hliadky a presne som im určil, kedy sa budú striedať. Najedli sme sa takmer bez slova, pretože strata tolľkých mužov nás všetkých veľmi bolela. Podaktorým sa v očiach zaleskli slzy.

Keď sme dojedli, vytýčil som trasu – na juh, pomedzi Limnos a Skyros a potom medzi Eubóju a Andros až dolu k Malejskému mysu.

„Budeme sa plaviť aj v noci,“ rozhodol som, „nechcem, aby sa zopakovalo to, čo sa stalo dnes. Každý kormidelník bude dávať pozor, aby ohrievadlo na zadnej palube neprestajne horelo, nech si v hociktorú nočnú hodinu môžem zrútať lode.“ Potom sme sa všetci vrátili na palubu a ľahli sme si spať. Na zemi zostali iba hliadky. Oddýchlí sme si celkom pokojne a okolo polnoci sa zdalo, že aj vietor pomaly ustáva, iba morská hladina sa naďalej nepokojne vlnila.

Rozmýšľal som. Neodvažoval som sa dúfať.

Pomôže mi moja bohyňa? Alebo som vydaný napospas Poseidónovi? Každá kropaj vody, každý tvor a každá riasa, každá zátoka a každá podmorská priepasť patria jemu. V duchu som ho prosil, aby bol milosrdný a dovolil nám po toľkých rokoch znovu uzrieť vlast' a príbuzných. Na úsvite sme odviazali laná a zdvihli kotvy. Trikrát sme zakričali do vetra meno každého mŕtveho druha, a keď sa aj posledná ozvena vytratila v diaľke, nevydržal som. Kým sa lode vzdáľovali od brehu, vyliezol som na najvyšší bod na zadnej palube a tak, aby som prehlušil aj hučanie vetra, zreval som trojitý pokrik itackých kráľov: „Na Itaku, chlapi! Domov!“

Všetci mi odpovedali tým istým pokrikom a buchotom vesiel o palubu. Naozajstná plavba domov sa práve začala. Ak nám bohovia a vietor budú pomáhať, pri piatom západe slnka zakotvíme vo veľkom prístave.

Keď sa rozbrieždilo, po našej ľavici sme uvideli vrchy Limnosu, ktoré sme za jasných dní vídávali aj z úpätia hory Ida, kam sme s drevorubačmi chodievali káľať stromy. Po oblohe sa prehánali mračná, ale nekopili sa, a moji najskúsenejší námorníci tvrdili, že to je dobré znamenie a počasie nám bude prijať.

Plaviť sa v noci po šírom mori je riskantné, no všetci tak veľmi túžili vrátiť sa domov, že nikto nenamietal. Šesť lodí sa zoradilo do poloblúka, aby sa z každej dalo dovidieť na ostatné. V nasledujúci deň okolo poludnia sa ďaleko pred nami z mora vynoril Pyrrhov ostrov Skyros. Nechali sme ho po našej pravici, nemienili sme sa tam zastaviť. To miesto vo mne prebúdzalo ponuré spomienky. V duchu som sa spytoval sám seba, kde je teraz divoký

bojovník, krvilačný vojak, ktorý nešetril starcov ani deti. Rozmýšľal som, ako ho asi prijme Peleus, ak ho pred návratom do myrmidónskej Ftie predstihne táto krutá fáma. Otočil som sa a dlho som sa díval na ostrov, ktorý sa pomaly strácal medzi vlnami, až kým sa more nesfarbilo purpurovou farbou, vzduch nezvlhol a neochladilo sa.

Naveľa sa medzi oblakmi ukázal bledý mesiac a na morskej hladine nakreslil dlhý strieborný pás. Myslel som na ostatné flotily, ktoré nás predbehli – stovky lodí Atreovca Menelaa, gerenského jazdca Nestora a argejského vládcu Diomeda. Kde je Helena? Nad čím dumá? Na koho myslí?

V skrútenom lane za mnou spal Sinón, bol schúlený do kľbka a vyzeral ako obtočený hadom. Bez neho, bez toho malého, šikovného klamára, falošnej obete a fingovaného zbeha by sa nám náš úskok nebol podaril.

Zaspal som, keď sa Orión skoro dotýkal vĺn a pri kormidle ma vystriedal Eurylochos. Obloha v diaľke nad Áziou začínala pomaly blednúť. Spal som v tieni plachty, až kým sa slnko nevyhuplo vysoko na oblohu. Myslel som na tých, ktorí zahynuli, a nedokázal som si vysvetliť, ako sme mohli riskovať život pre rozhodne nie bohatú korisť a pre zopár mechov vína. Bola to iba taká malá vojna proti malému Iliu obývanému pastiermi a poľovníkmi, no pre nás, oblečených v bronzе a v stovkách bitiek smelo čeliacich silným bojovníkom z celej Ázie, sa mohla stať osudnou. Želal som si, aby som bol pokojnejší a vypudil z mysle smutné myšlienky, no bránila mi v tom spomienka na stratených druhov, ktorých sme opustili nepochovaných, bránil mi v tom prisilný vietor, ktorý som nedokázal kontrolovať ani skrotiť, a bránila mi v tom aj posledná blížiaci sa prekážka medzi mnou a mojím ostrovom, mojou nevestou a synom, mojimi rodičmi.

Po pravej strane sa vedľa nás otvárala zátoka a ja som sa rozhodol, že prv než vplávame do úžiny medzi Eubójou a Androsom, na chvíľu sa vyloďíme. Muži celú noc a celý deň bojovali s vetrom a vlnami. Musel som im dopriať oddych. Prirazil som teda k brehu, ostatné lode ma nasledovali.

Po desiatich rokoch sme sa konečne dotkli achájskej zeme.

Moji druhovia nalovili ryby, pozbierali suché kmene, čo príboj vyhodil na breh, založili oheň a opiekli ich na uhlíkoch. Lákavo rozvoniávali, preto som si prisadol na suchý piesok a aj ja som si pochutil na skromnej hostine. Kto mal víno, podelil sa oň a všetci trochu pookriali.

Ešte nikdy mi jedlo tak nechutilo. Spomenul som si, ako si z nás ostrovanov ostatní králi pod hradbami Ilia ťahovali a prezývali nás rybožrúti. Uplynulo iba zopár dní, no mne sa to videlo ako celé mesiace. Spomienka na zúrivé boje okolo planého figovníka bledla sťa zlý sen na svitaní. Deň medzitým pomaly vyhasínal, stále však fúkal silný vietor a morské vlny šumeli belavou penou.

Keď sme sa trochu nasýtili, ktosi sa rozospieval. Bola to hodina spomienok, v mysli sa nám ako vlny na pláži vynárali vzdialené, rokmi zabudnuté výjavy. Nanovo vo mne ožíval muž, na ktorého som za tie roky vojny a krviprelievania zabudol, muž plný citu, vášne a nádeje. Zároveň som si však veľmi dobre uvedomoval, že naša cesta sa ešte neskončila, že na plavbe domov musíme zvládnuť jednu neľahkú skúšku plnú ťažkostí a nebezpečenstva.

Malejský mys!

„A teraz všetci spať!“ zvolal som. „Zajtra nás čaká ťažký deň.“

Natiahol som sa za skalú, prikryl som sa plášťom a snažil som sa oddychovať. Môj meč mi pripomínal, že minulosť nikdy neumiera a v ktorejkoľvek chvíli sa môže vrátiť a udrieť nanovo. Hukot vetra narážajúceho do kríkovitého porastu a do najvyšších korún stromov mi celú noc nedal zaspať tvrdým spánkom. Prehadzoval som sa z boka na bok a snažil som sa aspoň hodinku si poriadne pospať. Naveľa som krátko pred úsvitom, keď nad morom i zemou zažiarili prvé slnečné lúče, našiel trochu pokoja, uvoľnil som si zdrevenené údy a dokonca sa mi prisnil sen. Snívало sa mi, že som sa sám ocitol na prázdnej pláži. Bola ponorená do ticha, nebolo počuť ani šum mora, ani prenikavé škriekanie čajok. Z ničoho nič som začul vytie a po chvíli ku mne pribehol pes, veselo kňučal, vyskakoval na mňa a natešene ma vítal.

„Argos, Argos,“ vykrikoval som dojato „si to ty!“ Hladkal som ho a dojímalo ma, koľko lásky mi preukazuje môj verný priateľ. Nezabudol na mňa. Nato som sa zobudil.

Moji muži medzičasom nazbierali černice, zrelé planikové plody, píniové oriešky, pistácie a hlavne nekonečné množstvo obrovských asfodelových hlúz a opražili ich na uhlíkoch. Všetci sme sa ich dosýta najedli, dokážu totiž úplne zahnať pocit hladu.

Nadišiel čas zdvihnúť kotvy. Vrátili sme sa teda na palubu a lode sme nasmerovali na juh. Ja som vyplával prvý. Vmanévroval som loď do prielivu medzi Eubójou a Androsom. Už aj tak silný podmorský prúd a vietor v prielive ešte zosilneli. Prikázal som stiahnuť plachtu a veslá ponoriť do vody, aby sme loď ľahšie ovládali. Keď sme znovu vyplávali na otvorené more, slnko bolo už vysoko. Skontroloval som lode, ktoré sa šinuli vpred rozostavené do poloblúka, ako keď pastier zháňa jalovice z pasienkov do ohrady a postupne ich ráta. Boli všetky a to stačilo, aby som si s úľavou vydýchol. Znovu som prikázal rozvinúť plachtu a videl som, že celá flotila bez váhania opakuje každé moje gesto. Pri západe slnka som po pravici zahliadol Sunijský mys, no nedalo sa na ňom vyložiť, útesy boli nebezpečné. Ktovie, či sa Menesteos už doplavil do Atén, či zašiel do chrámu, aby sa poďakoval Poseidónovi a pri niesol mu obeť, ktovie, či sa boh díva, ako sa plávime po spenenom mori...

Držali sme smer na juh a slnko po našej pravici pomaly začínalo klesať k horským hrebeňom, vietor bol čoraz silnejší. Ja, Eurylochos, Perimedes a kormidelník Antifos sme sa postavili ku kormidlám; snažili sme sa kontrolovať rýchlosť i smer lodí a vypočítať čas, ktorý nás delí od neľahkej úlohy. Je lepšie pohľadať nejaký prístav, ešte prv než sa zvečerí, a pokračovať v plavbe na druhý deň ráno, alebo sa plaviť aj v noci, dostať sa až k Malejskému mysu, oboplávať ho a navždy nechať túto prekážku za sebou? Druhá možnosť sa mi pozdávala viac. V ohrievadlách zapálime ohne a budeme sa plaviť aj v noci, budeme pozorne sledovať hviezdy na oblohe, aby sme nezablúdili, dáme si pozor na smer vetra a plachtu stiahneme na polovicu. Stačí, ak nás ostatní budú iba nasledovať. Pochopiteľne, len čo sa dostaneme k mysu na dohľad, spustíme ťažne a preveslujeme z jednej jeho strany na druhú. Všetko sa mi zdalo veľmi šikovne vymyslené a marilo sa mi, že cítim, ako vietor na druhej strane mysu ustáva, teplota vzduchu stúpa a vlny sa upokojujú. Nasledujúca zastávka bude v bezpeč-

nej, chránenej zátoky, kde leží Pylos. Privíta nás Nestor, usporiada veľkolepú hostinu... Začínal som myslieť na Penelopu. Zostala mi verná? Miluje ma ešte? Desať rokov je dlhý čas.

Vietor však neutíchal. Práve naopak, naberal na sile. Plachta sa roztrhla a iba s obrovským vypätím síl sa nám ju podarilo nahraďiť. Celú noc nikto z nás ani oka nezažmúril, zostali sme na svojich miestach, odkiaľ sme ovládali loď, pozorovali oblohu a navzájom sme sa povzbudzovali pri rozhodovaní, čo robiť. Potom sa obloha zatiahla, vysoko na nebi sa objavili tenké mračná, hviezdy zmizli a od tej chvíle sme obzor nespúšťali z očí. Jastrili sme pohľadom, či sa niekde nablízku neobjaví svetielko, osamelý dom či pastiersky prístrešok a uistiť nás, že pevnina je nablízku a nevzdľahujeme sa od nej. Nevideli sme však nič okrem tmy, nepočuli sme nič okrem hlasu mora, ktoré nikdy nespí. Upieral som teda pohľad na východ po našej ľavici a s narastajúcou úzkosťou som čakal na prvý záblesk brieždenia. Jediné, čo ma povzbudzovalo, bol pohľad na sever, kde oheň v ohrievadlách na ostatných lodiach opisoval nad čiernou vodou červenú, oblúkovitú čiaru.

Keď sa obloha rozjasnila a hviezdy s mesiacom zmizli, visela nad nami iba belavá klenba, vietor bol silnejší a studenší – ocitli sme sa uprostred búrky. Bol som skleslý, bohovia ma poznovne vzdľahovali od mojej méty. Zo zamyslenia ma prebral až Antifov hlas plný smútku: „*Wanax*,“ spytoval sa ma, „kde to sme?“

Nech sme sa už rozhliadali ktorýmkoľvek smerom, nič sme nevideli. Ak sa aj kdesi týčil vrchol Malejského mysu, musel byť neviditeľný, vzdialený, stratený a ktohovie, na ako dlho! Ako som len dúfal, koľko som sa len nasníval o svojom ostrove, dome, rodine! Cítil som ich tak blízko, že som sa ich mohol takmer dotknúť. Spomenul som si na deň, keď ma otec zobral na miesto uprostred šíreho mora, odkiaľ nebolo vidieť pevninu, kde sa každým smerom až do nekonečna rozprestierala iba nekonečná voda, slnko páliło a na nehybnej hladine vytváralo tancujúce svetelné obrazy.

Všade okolo nás sa rozprestieralo len prázdne more.

DVA

Čo si mysleli muži na ostatných lodiach? Že som sa pomýlil? Že kráľ Itaky ich nevie priviesť domov? Srdce mi horelo v hrudi ako žeravý uhlík. Keď sa niekde vylodíme a naskytne sa vhodná príležitosť, porozprávam sa s nimi. Poloha slnka mi čoskoro napovedala, že sa plavíme na juh. Vietor divo a silno fúkal a zdúval plachty, občas niektorú dotrhal, viackrát sme ich museli vymeniť. Po oblohe sa preháňali čierne oblaky a zmáčali nás návaly prudkého lejaka. Smer plavby sa prakticky nedal zmeniť, dokonca ani keby sme zvinuli plachty a chopili sa vesel. Aj more sa vo vysokých, modročiernych spenených vlnách dravo valilo tým istým smerom.

„Zem!“ zvolal Perimedes. „Vpravo!“

„Kythira,“ vysvetlil Eurylochos, „už som ju raz videl. Vietor nás ženie ďaleko.“

A, žiaľ, tak aj bolo. Nebolo moci, čo by sa vzoprela sile vetra a vln. Deväť dní a deväť nocí nami zmietala búrka. Moji druhovia nemohli ani chytať ryby, ako boli zvyknutí. Predtým buď za sebou vliekli siete, alebo hádzali do vody vlásec a ako návnadu používali napučané jačmenné zrnká. Pojedli sme skoro všetko, čo nám zostalo. Zožierala ma bolesť, hnev a smútok. Na desiaty deň vietor takmer znenazdajky ustal, more sa upokojilo. Slnečné flaky sa kĺzali okolo lodí, čierne obrysy kýlov sa zrkadlili v tmavomodrých hĺbinách.

Na moje znamenie sa lode priblížili jedna k druhej tak, aby ma všetci počuli.

„Nejaké straty?“ skríkol som.

„Nie, *wanax*,“ odvetil kapitán druhej lode.